

Wie is er economisch beter geworden van het al dan niet op de markt brengen van genetisch gemodificeerde organismen (GGO's)? Anders gezegd, wie is financieel de dupe van het tijdelijk verbod op nieuwe GGO's in de Europese Unie? Dat blijken niet multinationals of consumenten te zijn, maar de Europese landbouwers; althans in de suikerproductie die in Europa is gecontingenteerd. Wat als straks de suikerquota (geleidelijk) worden opgeheven en GGO's toch worden toegelaten? Zal het dan nog de landbouw zijn die de vruchten plukt? Of heeft de sector dan haar kans verkeken?

Door geen transgene suikerbieten te mogen telen, moeten de Europese boeren inkomsten derven. Het is immers nu dat zij de voordelen zelf kunnen incasseren. Morgen is het misschien te laat.

EUROPA

– Jacques Van Outryve, BB-Studiedienst –

Voordelen gemist

"Boeren kunnen aan gentechnologie verdienen", zegt *Matty Demont* en professor *Eric Tollens* van de Vakgroep Landbouw- en Milieu-economie (K.U. Leuven). Zij rekenden voor dat tussen 1996 en 2000 ongeveer een miljard euro kon worden verdiend met de introductie van herbicidetolerante suikerbieten in de wereld, met inbegrip van de EU. De onderzoekers gingen uit van een 'ex ante' economische impactstudie. Met andere woorden, zij onderzochten de economische voor- en nadelen vooraleer transgene bieten zouden zijn toegelaten. De helft (53%) van de voordelen zou buiten de EU te rapen zijn geweest. Verwacht wordt dat de wereldmarktprijs tussen 1996 en 2000 met 0,29% zou zijn gedaald. De voordelen zouden naar de consument (lees: de export) zijn doorgeschoven ten nadele van het landbouwinkomen.

De EU beschermt haar bietentelers tegen deze prijsdruk. In de EU zelf is er een quotaregeling van kracht en zijn er vaste prijzen voor suikerbieten waardoor de teelt van genetisch gemodificeerde suiker-

bieten geen productie-uitbreiding of prijsdaling voor gevolg zou hebben. Het zijn dan ook de Europese suikerbietelers die hier met de baten zouden zijn gaan lopen. Deze worden op 30% berekend van de een miljard euro die wereldwijd zou zijn verdiend. De biotechnologische bedrijven en zaadhandel daarentegen zouden het kleinste aandeel van de een miljard euro opstrijken, namelijk 17%.

Dit alles is een gevolg van het feit dat in de EU de suikerproductie is gecontingenteerd. Wat als daaraan geleidelijke of abrupt een eind zou komen? Dan zouden de baten van GGO's wel eens geheel anders worden verdeeld. Europese suikerbietelers kijken gespannen uit naar de voorstellen die de Europese Commissie voor hen in petto heeft.

Maïstelers incasseren

Gelijkaardige resultaten vinden de onderzoekers bij een 'ex post' economisch impactonderzoek van biotechnologie in de Spaanse maïssector. Het onderzoek is 'ex post' omdat in Spanje wel degelijk transgene maïs wordt geteeld, echter op beperkte schaal. In gebieden die te kampen hebben met de stengelboorder mag maximum voor 20.000 ha transgeen Bt-maïs (cvs Compa CB en Jordi CB) worden uitgezaaid. Bt staat voor *Bacillus thuringiensis*, de bacterie die het gen leverde voor tolerantie tegen de stengelboorder.

De baten van de teelt van deze variëteiten worden in een tijdspanne van vier jaar (1998-2001) op 11,5 miljoen euro geschat en kwamen, volgens de onderzoekers, voor 74,5% in handen van de Spaanse maïsteler en voor 25,1% in die van Syngenta, het zaadbedrijf, en de zaadhandel. Dus, andermaal zijn de boeren de grote winnaars. Noteer dat het ook hier om een gecontingenteerde uitzaai van GG-gewassen gaat. Wordt de teelt vrijgelaten dan schuiven de voordelen wellicht door naar de verwerking, de distributie en... de consument. Daar zegt het onderzoek echter niets over. Het geeft wel aan dat de Europese landbouw de afgelopen jaren van de baten van GGO's verstoken is gebleven. In de EU geldt immers sinds enige jaren een zogenaamd moratorium. Het zal pas worden opgeheven wanneer de volledige Europese GGO-wetgeving (erkenning, toepassing, labelling en tracing) van kracht is.

Meerdere consumentengroepen

Maar wat denkt de consument? Het is gekend dat de Belgische suikerindustrie zich niet zal wagen aan de verwerking van transgene suikerbieten zolang er geen duidelijk antwoord komt van de consument. De consument bestaat echter niet. Het zijn er meerdere met verschillende houdingen en gedragingen tegenover GGO's in de voeding.

Prof. *Viaene* en medewerkers van de Afdeling Agromarketing (Universiteit Gent) deelden hen aan de hand van groepsdiscussie en diepte-interviews in vier segmenten, met name de hevige tegenstanders (Green Opponents), evenwichtige beslissers (Balancers), halfharde voorstanders (Halfhearted) en enthousiaste aanhangers (Enthusiasts). Wie zijn zij? Elk segment werd door de onderzoekers gekarakteriseerd. Ook werd nagegaan hoeveel zij van biotechnologie afweten en van voeding in het algemeen. Wat bezielt hen en hoe kunnen zij worden benaderd? Verschillend!

Op basis van hun profiel werd aan gesegmenteerde communicatie gedaan. Ook werd nagegaan wat de gevolgen zijn wanneer een informatieboodschap die bestemd is voor de ene groep bij de andere terecht komt. Dat kan averechtse gevolgen hebben. Uit de studie blijkt alvast dat het de moeite loont om deze verschillende segmenten van consumenten ook verschillend te benaderen. Acceptatie van GGO's in de voeding gaat echter over meer dan alleen communicatie. Voor professor *Cees Van Woerkum* (Wageningen Universiteit) wordt te veel informatie 'verzonden'. Er komt weinig gesprek op gang. "We leven in een wereld die bol staat van problemen. We kunnen niet over alles een mening hebben. Daarom worden problemen uitbesteed. Onder meer aan de overheid en de politiek..."

In de vraagstelling kwam naar voren dat nu juist die politiek geen beslissing durft nemen en een publiek debat opzet om zich achter te verschuilen. "Niets is minder waar", zegden aanwezig Vlaams parlements-lid *Trees Merckx-Van Goey* en Vlaams minister *Gabriëls* in koor. De resultaten van het publieksdebat dat door het Vlaams Parlement wordt uitgevoerd moeten precies dienen voor een goede besluitvorming. Toch vond *Gabriëls* dat de tijd van beslissen is aangebroken. De debatten hebben lang genoeg geduurd. De verdeeldheid binnen Europa blijft echter groot. Hij vreest dat de voorwaarden voor erkenning van nieuwe GGO's zo streng zullen worden gemaakt dat de uitvoering ervan onmogelijk wordt. Hij verzette zich dan ook tegen het diaboliseren van gentechnologie omdat dit maatschappelijk onjuist is. Hij verwees naar de vele kennis die in Vlaanderen hieromtrent werd opgebouwd en dan ook moet worden gebruikt om de discussie te verbreden en in het juiste daglicht te plaatsen.

INFORMATIE – Beide onderzoeken werden gevoerd in opdracht van het Vlaams Interuniversitair Instituut voor Biotechnologie (VIB). U vindt de resultaten op www.vib.be onder 'social responsibility' – 'TA research programma' en bij www.agr.kuleuven.ac.be/aeel/clo/euwab.htm.

Europese boeren konden verdienen aan gentechnologie

Amerikaanse landbouw

In de VS worden GGO's reeds enkele jaren geteeld. Wie gaat daar met de kosten en de baten lopen? Dr. *Linda Fulponi* van de OESO gaf een overzicht van de vele Amerikaanse studies terzake. De resultaten zijn niet eenduidig. Zij verschillen naargelang de staat, de streek, de teelt, de infectiedruk, de berekeningsmethode. Belangrijk voordeel voor de landbouw is het groter gemak van telen en beter teeltmanagement; dat is moeilijk in financieel gewin uit te drukken. Bij herbicidetolerante gewassen kan de onkruidbestrijding worden uitgesteld met goed resultaat.

De teelt van transgene gewassen is echter niet altijd een rechtstreeks financieel voordeel voor de boer gebleken. Dat heeft ook te maken met de variëteit die wordt aangeplant. Vaak gaat het om variëteiten die reeds verouderd zijn omdat de erkenning zolang aansleept. De hogere prijs voor het zaaizaad en vaak lagere opbrengst in normale omstandigheden worden in bepaalde gebieden als een verzekeringspremie aanzien voor jaren met hoge infectiedruk.

Uit de vele studies blijkt ook niet dat er een schaafeffect zou zijn. Grotere bedrijven zouden niet per definitie meer baat halen uit transgene gewassen dan kleinere bedrijven. Verwezen wordt naar de transgene katoentelers die in China op zeer kleine landbouwbedrijven plaatsvindt. Overigens, indien het voordeel vooral bij een beter teeltmanagement zou liggen dan zouden minder goed geleide bedrijven wel eens meer baat kunnen hebben bij transgene gewassen dan de betere bedrijven.